

Вестник за образование, наука и актуална информация

ТЕХНИЧЕСКИ АВАНГАРД

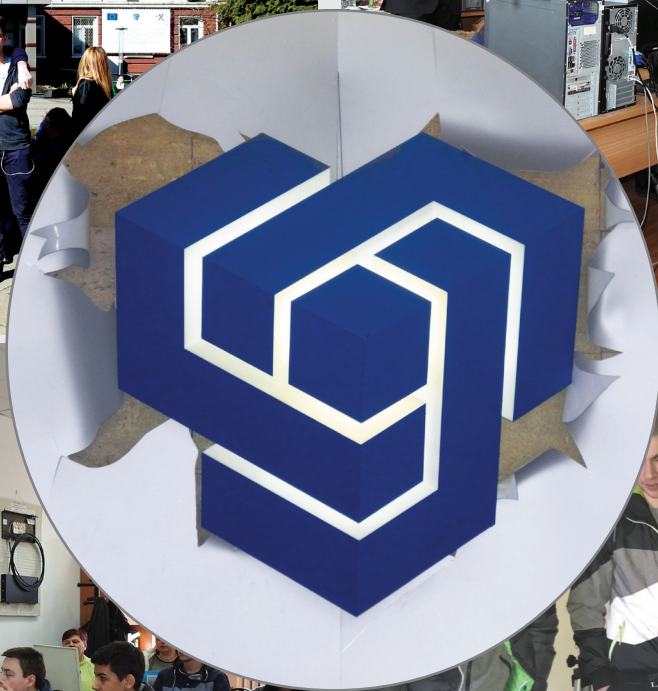
Брой 3 (144/533),
март 2017 г.

Издание на
Технически
университет -
София от 1959

ntared@tu-sofia.bg

ТЕХНИЧЕСКИ УНИВЕРСИТЕТ - СОФИЯ

ТРАДИЦИЯ В УСПЕХА, ЗАЩОТО НИЕ УСПЯВАМЕ!

В броя

- ▶ Възможности за научно сътрудничество с Япония **стр. 2**
- ▶ Отличия "АКАДЕМИЧНИ ПАЛМИ" **стр. 3**
- ▶ Стипендията "От Алумни за бъдещ Алумни" **стр. 6**
- ▶ Симфония от красота **стр. 11**

ТУ и Japan Society for the Promotion of Science към:

Възможности за научно сътрудничество с Япония

След публичната лекция (8. декември) на проф. Юичиро Андзай, президент на Японското общество за насърчаване на науката (JSPS) на тема: „Формиране на бъдещото общество чрез развитие на науката, технологиите и човешките ресурси“ в БАН, посолството на Япония обяви, че ще съдейства за повишаване интереса на възможно повече

български учени и изследователи за провеждане на изследователска дейност в Япония.

Japan Society for the Promotion of Science е независима японска административна институция, основана с национален закон, чиято цел е подпомагане на напредъка на науката във всички области.

За да популяризира дейността на JSPS в ТУ, с цел ини-

циране на съвместни научни проекти, в края на миналата година на посещение в Университета беше г-н Хидеюки Ямагучи, представител на Японското общество за насърчаване на науката. Дейността на JSPS бе представена от г-н Хидеюки и г-н Хитоши Хата, втори секретар в Посолството на Япония в България. Японското общество за насърчаване на науката играе централна роля в администрирането на широк спектър от научните и образователни програми. Неговата дейност се подпомага в голяма степен от ежегодни субсидии на японското правителство (общият бюджет за 2016 г. е 309,6 млрд йени). JSPS финансира научни изследвания (проекти, включващи изследвания на научни работници в японски институции, независимо от тяхната националност), стипендии

(за predocs и postdocs), мобилности (от predocs до професори), международно сътрудничество (двустранно и многостранно).

Програмите са отворени за кандидати от цял свят (от млади научни работници до изтъкнати учени) във всички области на научни изследвания, предоставят гъвкави срокове (от краткосрочни до дългосрочни) и са валидни за всички университети и научноизследователски институции в Япония.

Оптималният метод за кандидатстване за финансиране от JSPS е индивидуален. Заинтересованите лица могат да влязат във връзка с японски колега, чрез когото да бъдат подадени съответните документи към JSPS, и който да изпълнява ролята на домакин в Япония.

МИНИСТЪР НИКОЛАЙ ДЕНКОВ:

СОФИЯ ТЕХ ПАРК ЩЕ БЪДЕ ВКЛЮЧЕН В СТРАТЕГИЯТА ЗА РАЗВИТИЕ НА НАУЧНИТЕ ИЗСЛЕДВАНИЯ

Със своите уникални за България лаборатории София Тех Парк е важен елемент от научно-иновационната система на България. Неговата задача е да подпомогне връзката между иновациите и бизнеса, да бъде мястото, където те се срещат. Заради тази своя специфична роля, София Тех Парк ще бъде включен в Националната стратегия за развитие на научните изследвания.

Това съобщи министърът на образованието и науката проф. Николай Денков в София Тех Парк днес. Там той участва в среща заедно с министъра на икономиката доц. Теодор Седларски, изпълнителния директор на София Тех Парк Иван Симеонов, председателя на Сдружението за научно-изследователска и развойна дейност проф. Марин Христов, както и с пред-

ставители на бизнеса.

Основно място в Националната стратегия за развитие на научните изследвания ще имат развитите вече научни институции - БАН, Селскостопанската академия и висшите училища. София Тех Парк по никакъв начин не се конкурира с тези структури. Той служи като координатор между тях и бизнеса, подчерта министър Денков.

По неговите думи реализацията на науката има нужда от подходящи правила за защита на интелектуалната собственост, за инвестиране и за развитие на стартиращи фирми. В България няма опит в това отношение. София Тех Парк би могъл да създаде работещите модели, които да се използват и от други научни институции, добави проф. Денков.

Г-н Иван Симеонов поис-

ка съдействие от министъра на образованието и науката в парка да бъдат привлечени образователни програми, които да се осъществяват на територията му. Той обяви, че в момента 70% от разходите на парка са за поддръжка на инфраструктурата. В същото време ръководството среща трудности при привличането на външни инвестиции за научните проекти. Според проф. Марин Христов това се дължи на изискването 80% от изследванията в научния комплекс да са фундаментални,

т.е. да завършват с теоретични разработки за иновации, а не с конкретни продукти, за каквито фирмите са готови да платят.

Според министъра на икономиката Теодор Седларски трябва да се направят бързи стъпки, за да може Тех Паркът да се отвори към научната общност. Двата с министър Денков поеха ангажимент да помогнат за по-добрия диалог между парка, БАН и висшите училища.

Пресцентър на МОН

Отличия "АКАДЕМИЧНИ ПАЛМИ"

Проф. д.т.н. Георги Михов, Ректор на Техническия университет - София бе награден с ордена "Академични палми" на Министерството на националното образование, висшето образование и научните изследвания на Франция.

Високото отличие, връчено от Негово Превъзходителство Ерик Льобедел, посланик на РФранция, е признание за цялостната дейност и ангажираност на проф. Михов към франкофонията и френския език. Както и за специалната му роля за акредитацията на обучението във Факултета по френско обучение

по електроинженерство от Френската комисия за инженерни звания (Commission des titres d'ingenieurs - СТИ) с възможно най-високата оценка.

Тази награда откроява още едно доказателство, че Техническият университет е значим регионален образователен и научноизследователски център от европейски мащаб, допринасящ за икономическия, социалния и културния просперитет на обществото ни чрез предоставяне на висококачествено обучение и авангардни научни изследвания.

Проф. д-р Иван Момчев с

Второ френско отличие

За заслуги към образователната система, културата и френския език, на тържествена церемония в посолството на Република Франция Н. Пр. Ерик Льобедел, посланик на страната у нас, връчи (27.01.) най-високата степен - Командор на ордена на Академичните палми на проф. д-р Иван Момчев, дългогодишен декан на Факултета за френско обучение по електроинженерство. Това е неговата втора награда. Първата е със степен рицар.

„Събрали сме се днес, за да почетем една голяма фигура на франкофонията в университетите на България“ – каза посланик Льобедел в началото на словото си. Той припомни ролята на проф. д-р Иван Момчев при създаването (1993 г.) на франкофонски филиал за компютърна техника и електротехника, прераснал във Франкофонски факултет за френско обучение по електроинженерство, на който е бил декан в периода 2007-2016 г. Н. Пр. г-н Льобедел подчерта, че успехът на Франкофонския факултет е пряко свързан с динамичността на проф. Момчев и способността му да установява трайно сътрудничество, особено с френските

институции, като освен активността в рамките на Франкофонския факултет е постигнал признание и с изследователската си дейност - член на няколко научни асоциации, 30 изследователски проекта, над 100 статии на български, френски и английски език. Една от последните му инициативи е откритата през 2015 г. във Франкофонския факултет ФАБЛАБ - първата производствена лаборатория, създадена в българско висше училище.

„През 2003 г. вие получихте отличителните знаци на кавалер на ордена на Академичните палми. Днес възнаграждаваме вашия траен и непоколебим ангажимент към развитието на най-високо равнище на техническото образование на френски език в български университет“ – каза в заключение посланикът.

В отговор проф. д-р Иван Момчев благодари на посолството в България за подкрепата, която получава университетът и подчерта, че приема високото френско отличие като признание за успехите на ТУ в областта висшето инженерно образование и научните изследвания у нас и в чужбина.

Орденът е третото по значимост отличие във Франция, след Ордена на Почетния легион и Националния орден за заслуги. Създаден е през 1808 г. от Наполеон и има три степени - рицар, офицер и командор.

Проф. Георги Михов и останалите преподаватели, удостоени с "Академични палми" - проф. Марин Христов, проф. Иван Момчев и проф. Пенчо Венков, са членове на създадената през 1962 г. Асоциация на членовете на Ордена на Академичните палми (АМОРА). Институцията е под почетния патронаж на президента на Република Франция, на министъра на образованието и на Великия канцлер на Почетния легион. Тя има над 30 000 членове, сред които чужденци от 75 страни.

Потенциал за нови проекти

Седмицата (23-27 януари) на сътрудничеството на Техническият университет с университети от Сърбия доказва успешната реализация на новите възможности, които дава програмата за кредитна мобилност по „Еразъм+“, в областта на сътрудничество на европейски университети с университети от страни извън Европейския съюз. Университетите от балканските страни са приоритетни и желани партньори за ТУ и това е намирало израз през годините в множество съвместни инициативи и дейности, сред които съвместната конференция „Информационни, комуникационни и енергийни системи и технологии“, която Факултетът по телекомуника-

ции организира вече 15 години, съвместно с партньорски факултети от университетите в Ниш и Битоля. Много добро сътрудничество има между IEEE секциите в България и Сърбия, и по-специално в работата на Жени-инженери към IEEE. Тези традиционни контакти естествено прераснаха в институционално сътрудничество. За учебната 2016 - 2017 г. Университетът спечели проект за мобилност с университетите в Ниш и Белград. Отговорник е катедра „Технология и мениджмънт на комуникационни системи“, ФТК, с координатор доц. д-р Галя Маринова. ТУ вече има 7 проекта по програмата за кредитна мобилност, но този със сръбските университети е най-големият.

В рамките на проекта през летния семестър един български студент провежда 5-месечно обучение в университета в Ниш, а двама магистри се подготвят за същия срок в университета в Белград. Факултетът по телекомуникации очаква 4-ма студенти

от Сърбия, по двама от партньорски университет. Сред присътигащите има докторант, бакалавър и магистри. Студентите са избрали курсове от програмата на ФТК, които ще изучават, освен това ще работят и по дипломни проекти.

Седмицата на сътрудничеството с университети от Сърбия не само отбеляза старта на проекта, но имаше подчертано координационна роля. Шестимата гости от университетите в Ниш и Белград бяха приети лично от ректора проф. Георги Михов, пред когото те представиха своите университети и плановете си за сътрудничество. В срещата взеха участие зам.-ректорът проф. Любомир Димитров, институционалният координатор по програмата „Еразъм+“ проф. Ташо Ташев и главен експерт Димитринка Маргенова от сектор „Международна интеграция“, съорганизатор на събитието съвместно с Факултета по телекомуникации.

В рамките на посещението се проведоха 3 сесии, на които бе представен опитът на ТУ по програмата „Еразъм“, а гостите от Сърбия представиха университетите си, своя опит в международното сътрудничество, както и факултетите и звената, от които идват – Факултета по електроника, катедрата по телекомуникации в университета в Ниш и Факултета по транспорт и трафик, катедрата по телекомуникации и

информационния център в университета в Белград. Ръководителят на катедра „Технология и мениджмънт на комуникационни системи“ доц. д-р инж. Боянка Николова представи дейностите на катедрата домакин.

Специализираните сесии, които последваха, бяха много интензивни, те позволиха на гостите да представят в подробности учебните планове и научноизследователските си проекти в областта на телекомуникациите. Сесиите бяха отворени за публика и се радваха на голям интерес и оживена дискусия. Както гостите, така и домакините имаше какво да научат за партньорите. Взаимната удовлетвореност, както и възникналите идеи за разработване на нови съвместни учебни курсове, за развитие на общи проекти за електронно обучение, разработване на научни проекти, са естествените резултати от интензивната им работа. Гостите останаха възхитени от посещението в Националния исторически музей и Боянската църква. Седмицата, която ТУ организира по новата програма „Еразъм+“ за кредитна мобилност, позволи на близки съседи и стари приятели да се преоткрият и да установят изненадващ потенциал за нови проекти и сътрудничество.

Слободан Митрович, Белградски университет: „За първи път сме в България. Задачата ни беше да обменим опит с българските колеги, да представим няколко наши теми за процеса на обучението по телекомуникации, нашия капацитет и инфраструктура, а също да уточним някои административни и технически подробности. Впечатленията ни от организацията са отлични. Констатирахме, че двата университета напълно удовлетворяват качеството и изискванията за обучение по програмата за мобилност, в която имаме добър опит“.

Вера Маркович, Нишки университет: „Този проект действително е продължение на повече от 15-годишна съвместна работа между ФТК и Електронния факултет, но този път на институционално ниво. Радваме се, че имаме възможност да интензифицираме нашите отношения и да обменим добри практики в обучението на студенти, от които сме заинтересовани взаимно. Благодарим на колегите и приятелите от Техническият университет за ползотворната програма и топло отношение.“

Две Франкофонски награди за ТУ

Докт. Николай Куртев, от докторантско училище на ФФОЕ, и Петя Иванова, дипломант от същия факултет, са победителите в конкурса "Prix du mémoire universitaire francophone 2016"

За трета поредна година Университетската агенция на Франкофонията и посолството на Република Франция в България проведоха конкурса, който си поставя за цел да отличи и насърчи студентите и докторантите, които са избрали да напишат своите дипломни работи или докторантски тези на френски

език. След подбор на изпратените кандидатури, компетентно жури присъди награди на най-добрите работи от две области - Хуманитарни и социални науки и Наука и технологии.

В областта Наука и технологии и двете награди бяха присъдени на възпитаниците на Факултета за френско обучение по електроинженерство, ТУ - София.

Николай Куртев, с научен ръководител проф. Славка Цанова, от ФЕТТ, спечели приза *ex æquo* с докторантската си теза «Circuits

Électroniques Transparents des Polymères Hybrides». Тази награда Факултетът печели за втора поредна година.

Второто място за магистърска работа бе присъдено на Петя Иванова за разработката «Étude de matériel didactique. Alimentation à découpage de type flyback».

И двете научни тези са развити на френски език в Ecole d'ingénieurs généraliste à Paris (ЕСАМ – Париж).

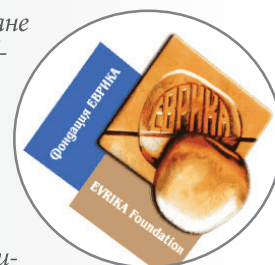
Призьорите бяха наградени (23.01.2017 г.) лично от посланика Н.Пр. Ерик Льобедел, *Подробности можете да прочетете в следващия брой на в НТА.*

НАГРАДИТЕ „ЕВРИКА“ 2016

Тържественото награждаване (26. януари) на лауреатите на наградите на фондация „Еврика“ за 2016 г. в категориите: за постижения в науката, за най-добър млад мениджър, изобретател и фермер, събра поколения от утвърдени учени, подпомагащи дейността на фондацията, и техните млади утвърждаващи се колеги, както и много от носителите на тези награди през годините, с представители на бизнеса. Наградите се връчват за двадесет и седми пореден път за млад мениджър, двадесет и шести за млад фермер и млад изобретател и двадесет и първи за постижения в науката. Те се присъждат на млади, не по-възрастни от 35 години, хора за значими постижения в науката, за изобретения с голяма обществена значимост, за постижения в управлението на стопански организации, както и за най-високи резултати в развитието на селскостопански дейности. Наградите са ежегодни и чрез тях се цели стимулиране на най-добрите постижения в съответ-

ната област и широко популяризиране на най-талантливите и най-способните, на тяхната дейност и успехи, за налагане на техния пример сред младото поколение. Кандидатите са излъчени от обществени и стопански организации, научни звена и университети, от неправителствени организации и медии, а окончателният избор се извършва от специализирани

комисии във всяка област. В поздравлението си към лауреатите проф. Георги Михов нарече метафорично дейността на Фондацията „откриватели на диаманти“, защото упорито, настойчиво и всеотдайно продължава да търси и открива онези млади хора, които с талант и жар работят за България. Призьорите бяха поздравени от зам.-министъра на МОН проф. Иван Димов, от инж. Васил Велев, председател на Асоциацията на индустриалния капитал, от Съюза на учените в България, близки и приятели.

С най-много спечелени отличия

ТУ – София е университетът, чиито възпитаници са спечелили най-много награди на фондация „Еврика“. И тази година не направихме изключение. Призът „Млад изобретател 2016“ получи докторантът от МТФ инж. Светослав Стоев. Той му бе присъден като съавтор на изобретението „Осигуряваща система срещу погрешно включване от оператор на контактна система за електрошкафове с изваждаеми шасита с механично задвижване“, регистрирано като полезен модел в Патентното ведомство на Република България.

Инж. Стоев има съществена роля при моделиране и изграждане на виртуал-

ни прототипи на създадената контактна система, валидация на параметрите, посредством създаден прототип и последващата оптимизация на функционалните параметри, служеща за основа за създаване

на функционално действащ модел на иновативна контактна система.

Той е съавтор на 8 научни публикации и е участник в колективи на редица научноизследователски проек-

ти с публично и индустриално финансиране. Като член на научноизследователска лаборатория „CAD/CAM/CAE в индустрията“ при МТФ на ТУ е носител на награди от Шестото издание на националния конкурс за иновативно предприятие на годината, организиран от Фондация „Приложни изследвания и комуникации“ в партньорство с Министерството на икономиката, енергетиката и туризма и Мисията на Световната банка в България – награда за научноизследователска организация на 2009 г.; златен медал и диплом от Международния технически панаир в Пловдив през 2011 г.

Цветелин Маринов, 3 курс ФТК, спечели стипендията

„От Алумни за бъдещ Алумни“

Като старт на кампанията „Ако си дал, не си живял напразно...“ и по случай Студентския празник - 8 декември, център „Кариера и възпитаници (алумни)“ инициира Стипендията „От Алумни за бъдещ Алумни“. Стипендията целеше да подпомогне студентското обучение и да съдейства за реализация на бъдещи кариерни цели.

Г-н Николай Маринов, възпитаник на Техническия университет - София, отпусна еднократна стипендия в размер на 1000.00 лв за студент 3 или 4 курс, бакалавър (редовно обучение в ТУ - София), факултет по Телекомуникации.

След проведените срещи и интервюта с кандидатите комисията, назначена със заповед на Ректора на ТУ - София, даде своето мнение за кандидатите и стипендията да бъде връчена на студента Цветелин Маринов. Той е 3 курс във факултета по Телекомуникации към Технически университет - София. Завършил е средното си образование в Технологично училище „Електронни системи“ (ТУЕС) към ТУ - София през 2014 година, в специалност „Компютърни мрежи“.

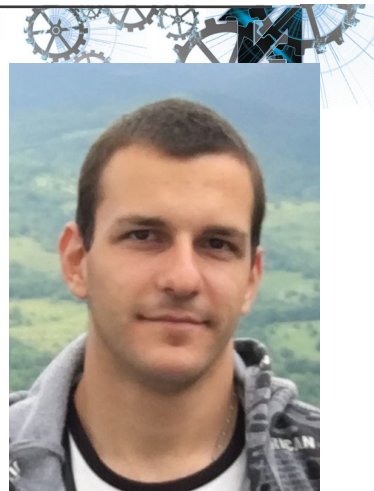
Той сподели следното: „Когато разбрах

за стипендията „От Алумни за бъдещ Алумни“, бях много приятно изненадан, че бивш възпитаник на университета има желание да подкрепи финансово млади и талантиливи студенти от нашата специалност. Хубаво е, когато виждаш, че някой оценява усилията, които полагаш и иска да те награди. Това действа много мотивиращо на всеки един млад и амбициозен човек и му показва, че трябва да продължава в същия дух. Въпреки че има и други стипендии, в тази има особен заряд, защото осъществява мост между различни поколения възпитаници на ТУ. Аз съм член на алумни асоциация на моето училище (АЗТУЕС) и винаги съм се стремил да помагам на настоящите ученици (чрез изнасяне на извънкласни лекции и курсове) и е много приятно чувството, когато виждаш, че си допринесъл с нещо, макар и малко в развитието на един млад човек, който е поел по същия път, по който и ти. Връзката между настоящите студенти и вече реализиралите се инженери е много важна и трябва да се поддържа и надгражда.

Зарадвах се изключително много, когато получих обаждане по телефона и ми

съобщиха, че комисията е преценила, че аз заслужавам да получа тази уникална награда. Много е приятно, когато виждаш, че някой те награждава за положените усилия. Това ме мотивира да продължавам да се старая и занаям в учебния процес.

Искам да благодаря на г-н Николай Маринов, който като един бивш възпитаник на нашия университет, е решил да подпомогне чрез стипендии амбициозните и старателни студенти. Много е важно за всички упорити и будни колеги да видят, че има хора, които искат да ги подпомогнат в процеса на обучение. Самата кампания на център „Кариера и възпитаници (алумни)“ при ТУ: „Ако си дал, не си живял напразно...“ е страхотна и би било чудесно, ако има повече бивши възпитаници, които да вземат участие в нея.”

Николай Маринов – възпитаник на ТУ - София, Изпълнителен директор на “БММ” АД, дал стипендията

Какво ви накара да учите в ТУ - София?

- Интересът ми към инженерните и управленските науки и моето желание да получа най-доброто образование

в най-голямото българско висше учебно заведение, с утвърден международен авторитет.

Завърших ВМЕИ “В. И. Ленин” (факултет “Радиоелектроника”, специалност “Радиотехника”) през 1977 година. През 1984 година защитих дисертация и получих научна степен. Десет години бях преподавател в катедрата “Програмиране и използване на изчислителни системи”.

Четиринадесет години бях на ръководни длъжности в колективни органи на големи обществени и политически организации. През последните 27 години съм Изпълнителен директор на

“БММ” АД.

Най-запомнящият се за Вас момент в ТУ - София?

- Безброй много са и са свързани с: отношенията между студентите, между студентите и преподавателите и между преподавателите; огромното внимание и грижите на държавата за развитието на най-голямото българско висше техническо учебно заведение; орденът, който получихме като признание на българската държава за постигнатите успехи в областта на техническото и научно творчество от нас - студентите и младите научни работници.

На какво Ви научи ТУ - София?

- На иновационно технологично мислене с прилагане на системен подход към всеки проблем.

Кое прави ТУ-София различен от другите университети?

- Специфичната атмосфера на общуване между преподавателите и студентите.

Какво Ви вдъхнови да изберете сегашната си професия?

- Сегашната ми професия (длъжност и работа) не е плод на вдъхновение, а е резултат от разумно решение за оптимално прилагане на получените знания

и опит.

Най-голямото Ви предизвикателство в професионален план?

- Изборът и реализирането на всяко ново решение.

Вашата философия за успешна реализация?

- Непрекъснато повишаване на своите знания, вяра в собствените сили и доверие към хората, с които работя.

Най-ценният съвет, който получите от живота до момента?

- Няма невъзможни решения: всеки може да сбърка, грешките може да са и много, но винаги има път към вярното решение.

Какъв съвет бихте предложили на младите висшисти, които сега се дипломират?

- Те едва ли имат нужда от моите съвети, но ако все пак са склонни да приемат и чуждо мнение - да подлагат на съмнение всяко нещо, смело да мечтаят и да работят за осъществяване на своите мечти.

Защо е важно за възпитаниците да останат във връзка с Университета и колегите си?

- За да се развиват непрекъснато и същевременно да останат верни на себе си.

В подкрепа на твоето кариерно развитие от ЦКВ

МЕНТОРСКА ПРОГРАМА „ДА ПРЕДАМ СВОЯ ОПИТ“

"Станах ментор, защото исках да дам. Това, което не осъзнавах е, аз колко много получах..."

Неизвестен автор

Център „Кариера и възпитаници (алумни)“ (ЦКВ) инициира Менторска програма „Да предам своя опит“ като част от Кампанията „Ако си дал, не си живял напразно...“.

Менторската програма цели да подпомогне професионалното развитие на студенти от ТУ - София, като ги запознае с хора, модели за подражание, с ментори - завършили вече ТУ, натрупали във времето професионален и житейски опит, които да ги подкрепят с полезна информация, насоки и контакти.

Какво точно е менторството? Как се става ментор?

Често младите хора питат много специфични неща, които ще им бъдат от полза в професионалния или личния им живот. Тук е мястото на ментора да чуе това, за което младите хора мечтаят. Така менторът влиза в ролята на модел на поведение и изграждане на определени позитивни качества; споделя опит; изслушва получаващия подкрепа относно неговите мисли и чувства; предлага съвети, подкрепя и окуражаване..

Защо менторът е важен?

Менторът е човекът, който разполага със знанията, уменията и опита, които отсрещната страна (студентът) цели да придобие. Той е добър слушател и умее да дава конструктивна обратна връзка. Обикновено е добре познат в професионалната си общност и има успешна кариера. Менторът е ролеви модел за младия човек и може да помогне на студента да осъзнае талантите си и да развие увереността си в своите способности. Той разкрива неговите умения и ги води към резултати, които ще му помогнат да реализира мечтите си.

Как се осъществява менторство?

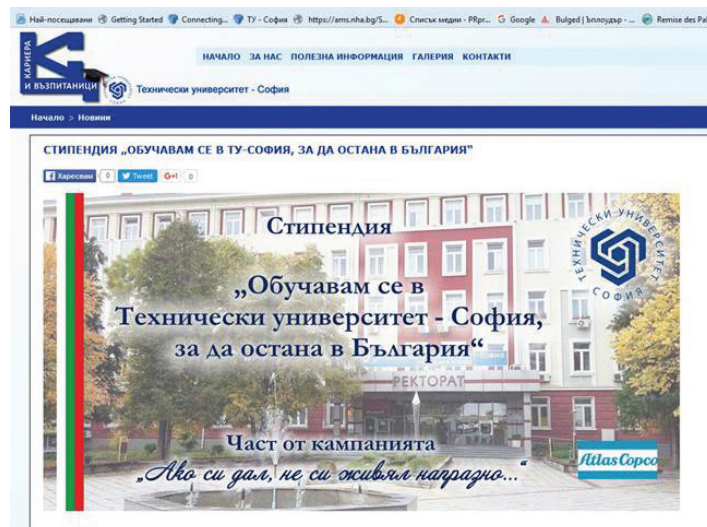
Добрият ментор е готов да отдели време, за да наставлява, да се запознае и научи нови неща, които са важни и вълнуват младите хора, и дори да усети промяна в самия себе си.

Менторството може да се провежда под формата на индивидуални срещи между ментора и студента, получаващ менторска подкрепа. Менторството може да се осъществи чрез срещи на живо, по имейл, по телефона или каквато и да е друга форма на кореспонденция.

Менторството е като всяка друга образователна стратегия. То е ефективно, но ефективността му зависи от използваните стратегии за преподаване и комуникация.

Всеки, който желае да бъде ментор, може да се свърже с Център „Кариера и възпитаници (алумни)“ на e-mail: alumni@tu-sofia.bg или тел: 02/ 965 34 40.

Всеки студент, който желае да има ментор, може да се свърже с Център „Кариера и възпитаници (алумни)“ на e-mail: career@tu-sofia.bg или тел: 02/ 965 34 40.

СТИПЕНДИЯ „Обучавам се в ТУ-София, за да остана в България“

По случай националния празник на Република България - 3-ти март и като част от Кампанията "Ако си дал, не си живял напразно..." фирма „Строително оборудване“ ЕООД - Русе, част от Групата Атлас Конко, предоставя стипендията "Обучавам се в Технически университет - София, за да остана в България" за студенти, завършили първа и/или втора година на обучение.

ЦЕЛ

Целта на стипендията е подпомагане на обучението и бъдещото професионално развитие в България на студентите-стипендианти, като дава възможност:

- За паралелно обучение и придобиване на практически опит в международна фирма
- Подпомагане при: подготовка на текущи курсови работи, по време на обучението, при разработването на дипломна работа.
- Работа с ментор. Менторът ще бъде човек от съответния отдел, който е доброволец и има желание да подкрепя студента и да го съветва.
- Провеждане на летен стаж (транспортът и настаняването на стипендианта са за сметка на фирмата).
- След успешното завършване на обучението, ще бъде предложен трудов договор при условие, че фирмата има подходяща свободна позиция.

За УСЛОВИЯТА, ИЗИСКВАНИЯТА и НЕОБХОДИМИТЕ ДОКУМЕНТИ и за повече информация можете да се свържете с Център "Кариера и възпитаници (алумни)": career@tu-sofia.bg; 02/965 34 40

Документите за кандидатстване се депозират в Учебен блок 12, каб. 12 122

От университета - отлични възможности, от н

- Две нови инженерни специалности
- Увеличен е приемът във Филиал Пловдив

Действително имаме предвидима и успешна кандидат-студентска кампания, защото предизвикателствата на новите модерни технологии и продукти завладяват все повече младите хора. Въпреки жестоката конкуренция на университетите в чужбина и у нас, ние нямаме спад на приема. Надявам се отново да изпълним държавната поръчка без проблеми.

Тази година Университетът предлага две нови инженерни специалности: Мениджмънт и бизнес информационни системи в Стопанския факултет и Мехатроника и комуникационна техника на немски език във Факултета за германско инженерно обучение и промишлен мениджмънт.

Във връзка с променящите се изисквания на пазара на труда и желанието ни да сме конкурентоспособни, рязко променихме учебните планове и програми на

четири специалности, което наложи промяна на техните наименования поради новото им съдържание. Специалността Индустриални технологии в МТФ сега е Дигитални индустриални технологии; специалността Полиграфия във Филиал Пловдив вече е Дизайн, печат и печатни комуникации; специалността Хидравлика в ЕМФ е Възобновяеми енергийни технологии и флуидна техника и специалността Текстилна техника в същия факултет – Дизайн технологии за облекло и текстил.

По отношение на държавната поръчка, след като проведохме срещи с представители на бизнеса, съобразихме приема с техните изисквания, който се запазва почти същият, но има нова вътрешна динамика. В направление Комуникационна и

компютърна техника намаляваме бройките със 150 места, а в направление Машинно инженерство във Филиал Пловдив увеличаваме местата със 130, по специална заявка на военните заводи в Сопот и Казанлък. Единствената промяна при образуване-

Академичен прием 2017

ТУ - атрактивен, иновативен, предизвикателен

Скъпи кандидат-студенти, вероятно често сте чували тезата, че българската индустрия вече не съществува. Не е вярно! Един от основните проблеми на пазара на труда през последните 10 години е дисбалансът между търсенето на квалифицирана работна сила, в ключови за развитието на българската икономика области, и предлагането на човешки ресурси със съответната квалификация.

Доказва го и практиката с активното присъствие на бизнеса в Университета. На инициативите „Дни на кариерата“ и „Изложения на фирми“, които се провеждат два пъти годишно, участват традиционно повече от 100 фирми, компании и организации не само от България, които предлагат атрактивни стажове и работни места. Работодателските организации многократно са изразявали загрижеността си от все по-острата липса на подготвени квалифицирани специалисти в областта на техническите науки, което е възпираща причина за инвестициите и постигането на по-висок икономически растеж в страната.

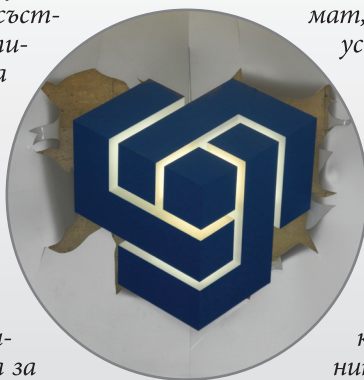
Световният опит показва, че развитието на промишлеността е национална кауза. Индустрията е не само средство за създаване на брутен вътрешен продукт (БВП), тя отговаря за поддържането на техническите умения и развитието на научния потенциал в едно общество. По последни данни на Националния статистически институт (НСИ) за 2016 г., производството в промишлеността нараства с 4.30% на годишна база. Това е най-високият растеж на този индекс от юни 2015 г. насам. За същия период основният индекс на

промишления оборот нараства с 6.93%. Ръстът на оборота на външния пазар достига едни от най-високите стойности през последните близо четири години – 14.08%. Спираща пред този достигнат ръст е недостатъчната по количество и качество квалифицирана работна сила.

От ангажимента на държавата зависи подготовката на технически кадри, както и създаването на бизнес климат, който да позволи на родното производство успешно да се развива. Решението на правителството да завиши издръжката на обучението в държавните висши училища на студентите от приоритетните за бизнеса специалности, подпомага конкурентоспособността на възпитаниците на ТУ. Защото най-голямото увеличение е за професионалните направления, в които можете да се обучавате при нас: Математика; Информатика и компютърни науки; Електротехника, електроника и автоматика; Машинно инженерство; Комуникационна и компютърна техника; Енергетика; Транспорт, корабоплаване и авиация; Общо инженерство и др.

Над 150-те хиляди възпитаници на най-старото, най-голямото и най-авангардното висше техническо училище, задаващо стандартите във висшето техническо образование, вече 70 години изграждат индустрия, правят иновации, печелят конкурси, състезания и престижни награди по света и допринасят за влиянието на ТУ в обществото.

След няколко последователни години на предвидима, устойчива и успешна кандидатстудентска кампания, за настоящия прием академичното ръководство направи промени.

Кандидат-студентите – любов към техниката

то на състезателния бал е отпадането на оценката от Държавните зрелостни изпити по български език и литература за специалността Компютърно и софтуерно инженерство.

Повишихме с 25 лв. семестриалната такса за обучение, тъй като тя не бе актуализирана от 5 години и е една от най-ниските сред университетите у нас. Повишихме я, след като направихме обстоен анализ и отчетохме влиянието на различни фактори, включително и увеличението на минималната работна заплата. Всъщност тези пари са инвестиция, те ще се върнат при студентите с резултата от качествен образователен процес.

Нов момент в организацията на приема е активното включване на членовете на Студентския съвет в кампанията. Безспорно по-въздействащи са срещите на кандидат-студентите със студентските екипи – те са по-непосредствени, откровени и мотивиращи. Средношколците виждат вдъхновяващи примери за успех. В Дните на отворени врати те ще се запознаят с възможностите на уникалната ни инфраструктура – техника, системи, съоръжения, апаратура - най-ново поколение - и резултатите от приложно ориентирани научни изследвания.

Генерирахме допълнително съдържание в уеб пространството, каним

кандидат-студентите да се възползват по-активно от онлайн информационните и комуникационни връзки при кандидатстването.

Продължава успешната практика наши представители да присъстват на национални олимпиади и състезания и да откриват победителите, най-добрите, които приемаме по първо желание.

Мисля, че думите на един наш дипломант, казани по време на церемонията за връчване на дипломите, са най-красноречиви и са по-убедителни от всяка реклама: „Възпитаниците на Техническия университет – КАТЕГОРИЧНО ОТЛИЧНИ“!

70 години Традиция в успеха, защото Ние успяваме!

„... Ние непрекъснато се стремим да поддържаме високо равнище на компетентност, ангажираност и мотивираност на академичния състав, да подобряваме практическата приложимост на обучението и административното обслужване на учебния процес, да повишаваме изискванията към студентите и докторантите. Неизброими са възможностите, инициативите и предизвикателствата пред нашите преподаватели и възпитаници за постигане на индивидуалните и общите ни цели, както и високата оценка на обществото за нас.

Университетът е вечно млад дух, събрал в себе си хиляди емоции, очаквания, желания, мечти, надежди. Благодаря на тези, които го създадоха, благодаря на тези, които го развиват, благодаря и на тези, които ще дадат всичко от себе си, той да пребъде!“

Проф. д-н инж. Георги Михов, ректор на ТУ - София

Представяме ви част от факултети на ТУ, а пълната информация за всички тях, департаментите и филиалите на Университета, можете да прочетете в електронното издание на в. НТА (<http://81.161.244.115/nta.tu-sofia.bg/>), посветено на академичния прием 2017 г. Ще разберете интересни факти и ще се информирате за неща, които можете да откриете само в нашето специализирано издание. Пожелаваме ви успех в предстоящото кандидатстване!

ЕФ - потребността от електроинженери ще расте Професионална реализация във водещи фирми

Електротехническият факултет е сред първите и най-престижни факултети в структурата на Техническия университет и водещ факултет в България, където се подготвят висококвалифицирани електроинженери с професионална реализация във

функциониращи сектори на икономиката на България и други държави. (...)

ЕМФ започна представянето си пред бъдещите студенти от Димитровград - РСърбия

Пред абитуриентите на гимназия „Св. Св. Кирил и Методий“ в Димитровград сред които през последните години интересът за записване в университетите от съседна България става все по-голям, бяха представени (17.02.) специалностите, изучавани в Енергомашиностроителния факултет.

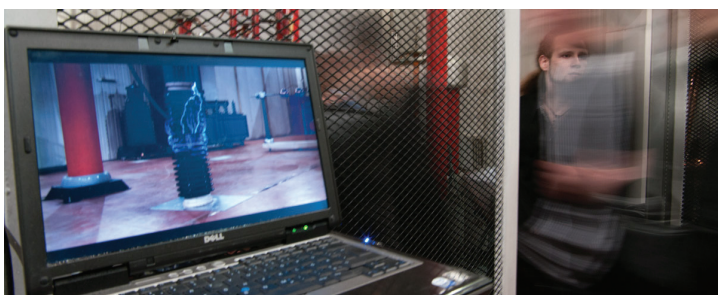
В най-големия инженерен ВУ в България студентите могат да следват четири бакалавърски специалности: Топлоенергетика и ядрена енергетика, Енергопреобразуващи технологии и енергийна ефективност в сгради и промишлени обекти, Възобновяеми енергийни технологии и флуидна техника и Проектиране и технологии за облек-

ло и текстил. (...)

ФА - Обучение за работа с най-новите приложно-практически алгоритми за управление

Факултет „Автоматика“ (ФА) е водещ център за научни изследвания и обучение в България в областта на автоматичното управление. Научната дейност на академичния състав е призната в цял свят чрез участие в престижни конференции и публикационна дейност в реномирани списания. (...)

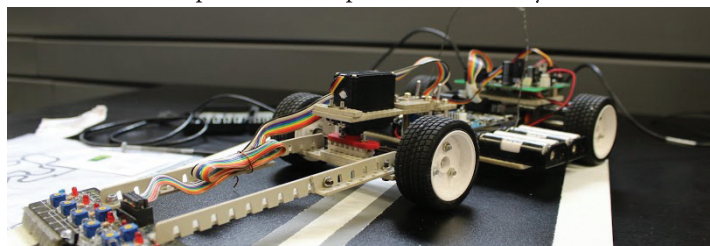
Новата интердисциплинарна специалност „Мехатроника и информационна техника“ във ФаГИОПМ *Широк спектър от възможности за успешна реализация*

Най-големият образователен проект на Германската служба за академичен обмен – ФаГИОПМ, създаден в ТУ – София през 1990 г. по силата на българо-германска междуправителствена спогодба, вече 26 години работи изключително успешно. Обучението се финансира от DAAD, благодарение на което с германско оборудване са изградени множество лаборатории и компютърни класове, както и богата библиотека с повече от 10 000 тома учебници, научна литература и периодични издания. (...)

ФАКУЛТЕТ ПО ЕЛЕКТРОННА ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИИ

Знания и умения от световни лидери

Професионалното направление, към което спада обучението по специалност Електроника във ФЕТТ, през последните две учебни години (2014-2015 и 2015-2016) заема първо място в рейтинга на Министерството на образованието и науката за висши

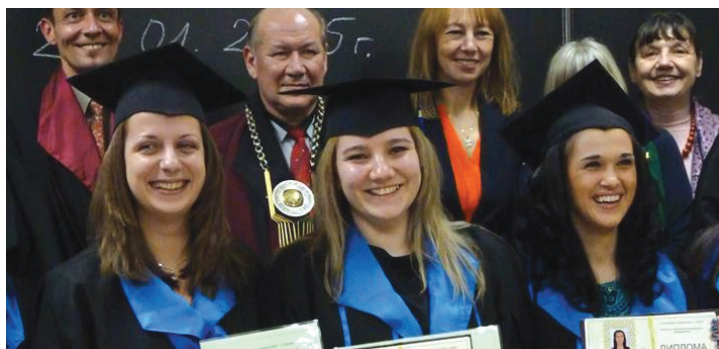

те училища в Република България. То дава широка основа от теоретични знания и практически умения за приложение в областите: електроника, микроелектроника, енергетика, отбрана, финанси, търговия, комуникации, индустрия, транспорт, туризъм, медицина, земеделие. (...)

ФАКУЛТЕТ ПО ПРИЛОЖНА МАТЕМАТИКА И ИНФОРМАТИКА (ФПМИ)

СOLIDНАТА подготовка и извънаудиторна работа

ФПМИ има почти 50-годишна история. Създаден е на

29.09.1970 г. като Център по приложна математика, 1987 г. е преименуван в Институт по приложна математика и информатика, а от 2000 г. е преобразуван във ФАКУЛТЕТ ПО ПРИЛОЖНА МАТЕМАТИКА И ИНФОРМАТИКА. В периода 2000 – 2014 г. ФПМИ провежда обучение в степените „бакалавър“ и „магис-

тър“ по „Приложна математика“, а от 2014 г. се създава хибридна специалност „Приложна математика и информатика“. През 2012 г. стартира обучение в степеня „бакалавър“ по „Инженерна физика“ с титуляри на повечето дисциплини от Департамента по приложна физика (ДПФ) и Факултет електронна техника и технологии (ФЕТТ). В отговор на бързо нарастващата необходимост от кадри в ИТ сектора, ФПМИ разширява обхвата на предлаганите образователни услуги с предстоящата нова специалност „Информатика и софтуерни науки“, степен „бакалавър“. (...)

ФТК - ТРАДИЦИЯ, ПРИЕМСТВЕНОСТ, БЪДЕЩЕ

Телекомуникациите е една от най-модерните и динамично развиващите се области на техниката и технологиите в днешно време. Област, в която се влагат огромни инвестиции и работят водещи технологични компании в света, с най-ниска безработица и постоянна нужда от квалифицирани кадри. Факултетът по

телекомуникации в ТУ е водещ в областта на комуникационните технологии в България, със 70-годишна традиция и опит в инженерното образование. (...)

МФ и Фондация „ЕВРИКА“ - Подкрепа и развитие на студенти и млади изследователи с изяви в областта на машиностроенето

Машиностроенето е основен сектор в българската икономика. Той е предимно експортно ориентиран, а негов най-голям пазар са страните от ЕС (76.4% от износа). Техническото и технологично развитие и обновяване на бранша, неговото развитие в съответствие със съвременните тенденции зависят и изключително от качеството на подготвяните специалисти. Водени от очертаващата се тенденция на нарастване на броя на тези специалисти, която може да създаде необходимия потенциал за усвояване на нови технологии и продукти за българската икономика, както и грижа за най-младите, проф. д-р Милка Вичева - декан на МФ и г-жа Боряна Кадмонова - изпълнителен директор на Фондация „ЕВРИКА“, подписаха (08.12.2016 г.) Договор за сътрудничество и взаимодействие. (...)

СФ - първи сред висшите училища в страната

През 2016 г. Стопанският факултет отбеляза 25 години от основаването си. През този период той се утвърди като водещ в обучението по управление в индустрията и публичната администрация в страната. Показателна за това е класацията на професионалните направления на МОН за 2016 г. Двете професионални направления, „Общо инженерство“ и „Администрация и управление“, по които СФ обучава, заеха челни места сред висшите училища в страната. (...)

По стълбата на успеха

Симфония от красота

В месеца на жената с голямо удоволствие гостувахме на една жена - творец в истинския смисъл на думата, дизайнер, който пресъздава усещането за красивото с всяка своя дреха. ТУ - София оставя своя отпечатък в биографията ѝ - завършва специалност "Техника и технология на текстила и облеклото". Създава своя марка и не спира да заявява присъствието си в света на модата у нас и в чужбина по един деликатен, но същевременно и забележителен начин. Среждаме ви с модния дизайнер Милена Вельова

Творческата и автобиографията включва участия с колекции готово дамско облекло на Международното модно изложение "Who's Next" в Париж - януари и юли 2014 г., септември 2015 г.; Ревю на „Балканска Седмица на Модата“ – май 2016 г., самостоятелно ревю на колекция „Ти и аз в Париж“; благотворително музикално ревю съвместно с български поп изпълнители и Амазония Данс Прожект, сценичния дизайн на българските участници на Евровизия - М. Попова 2006 г. и мн. др.

От самото начало на кариерата си се изявява и като стилист на хора на изкуството, и като сценичен дизайнер. Обли-

чала е много артисти като К. Вельов, Николина, Слави Трифонов и „Хъшове“, М. Попова и други поп изпълнители. С упоритата си работа получава Номинация за Златна игла раздел 'Авангардна Мода' на Академия за мода 1998 г., номинация на Асоция на българските дизайнери за Екоколекция 1997 г.

Милена Вельова е носителка на отличието Vip Life Style Awards за 2015 г. за тоалетите уникати, които създава, за бутиковите серии на мъжки и дамски облекла, сценични костюми и плетивата, които са я направили едно от лицата на българската съвременна мода.

- Как се насочихте към модата и дизайна?

- Учителката ми по рисуване ме насочи, защото още от средното си образование исках да изучавам приложни изкуства или нещо подобно. На курса по рисуване се замислих, че всъщ-

- Именно там разбрах какво означава думата мода, всъщност е взета от статистиката и означава „най-често срещано явление“, от латинската дума за движение „modus“. Явно с развитието на обществото и унифицирането на облеклото на

работи добре..... /сmee се/.

След Техническия продължих образованието си, свързано с мода, кандидаствах в САЩ, нещата в Европа бяха все още трудни. Тогава предложих свое портфолио, което се прие добре, но финансовите разходи за онова време бяха непосилни. Насочих се към специализация по „Компютърен дизайн“ в Роцок, Германия. Тогава ми се искаше да продължа в тази посока, но завършвайки се в България, нещата бяха още неразработени и идеята изостана във времето.

- Какво е необходимо да се направи за обучението по текстилен дизайн днес в ТУ?

- Поддържам връзка с преподаватели от катедрата, смятам, че за по-голямата атрактивност на специалността днес, за да бъде изборът на кандидат-студентите в ТУ пред другите университети, предлагащи специалности, свързани с текстил и мода, би могло да се направи по-добър пиар, да се обърне внимание на възможността за реализиране на младите хора след това и може би актуализиране на програмите на обучение, като се балансира между техническите науки и артистичните дисциплини.

- Каква е днешната мода и динамично променлива величина ли е?

- Да, определено. През по-

следното десетилетие хората в България се отвориха и консерватизмът, който цареше преди, го няма. Тази тенденция идва от Запад и се налага и у нас през последните години. Следейки новите модни прояви, виждам всякакви приумици, дори и такива, които не носят естетическа наслада за окото. Има хора, които следват даден дизайнер или налагат свои индивидуални кройки, това води до голямото многообразие. Против ограниченията съм, но разграничение все пак трябва да има, например между вечерно, официално и ежедневно облекло. За модата определящ е контекстът, мястото, хората, събитието и това, какъв е човекът в

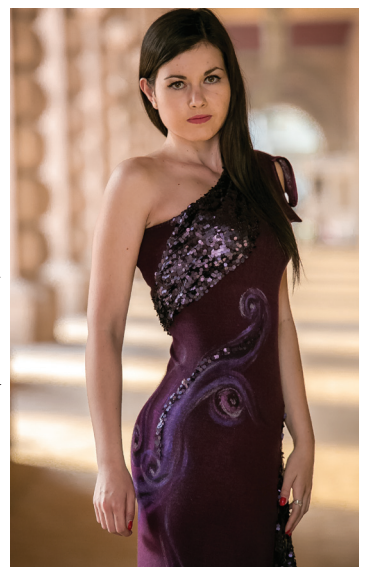

ност, на куклите си съм правила доста модели и това е добра възможност. Средното си образование завърших в Техникум по облекло "Мария Луиза" в София, като моделиер-конструктор, където програмата бе добра и от там окончателно се насочих към възможностите да продължа в ТУ или НХА. Влязох в ТУ, специалност "Техника и технология на текстила и облеклото", завърших магистърска степен моделиер-конструктор с дипломен ръководител доц. Попов.

- Какво научихте в ТУ?

масовия потребител е навлязъл като термин със значението - най-често срещан. Модата е за хората и трябва да им служи по такъв начин, че те да се чувстват комфортно.

Иначе бяха хубави студентски години, бяхме поток от 130 души, днес разбирам, че приемът в тази специалност е свит, и студентите са много по-малко, за съжаление. Учихме доста инженерни предмети, като механика например, дисциплина не от първа необходимост, но пък днес знам, какво може да ми е на шевната машина, когато не

обществото и най-вече това, какво иска да изрази.... това са все важни неща.

- Дизайнерите ли са тези, които налагат линии и цветовете в модата за даден сезон?

- Процесът е двустранен, има цели агенции, фирми, които правят проучвания, какво е било до сега, правят се статистически анализи на потребителските нагласи и тогава се предлагат както цветови решения, така и модни колекции. От друга страна, пазарът и клиентът налагат новите тенденции, чрез предпочитания на определени модели и масови нагласи при избора на дадена дреха. Предлагат се редица неща, но, разбира се, не всичко се приема.

- Какво ще ни кажете за красивото през вашите очи? За естествената красота и тази, която вие създавате чрез

облеклото?

- Всяка дама държи да е красива, което е много хубаво за работата на модния дизайнер. Имам донякъде поглед върху европейската жена, чрез участия в изложения, например, престижния моден форум в света Who's next в Париж, в Германия, в Италия и прави впечатление, че различните нации имат свои предпочитания към външен вид, стил и начин на обличане. Българката обича да изглежда привлекателно и да се облича добре. При мен идват различни дами, за някои от тях създаваме сценични или пък специални модели за конкретен случай. Често те имат идея, какво искат, но след това се доверяват и на моите предложения, а аз се опитвам да предложа най-добро-

то, така че да се изрази и подчертае красотата на тялото, да се прикрият недостатъци, защото именно това е смисълът на облеклото.

- Кои от създадените от Вас модели са Ви любими или са по-специални?

- Моделът, създаден за Марияна Попова, с който я видяхме на „Евровизия“ 2006 г. Тя ми се довери напълно, въпреки напрежението от предстоящото събитие и представянето на България. Избрахме плата, така че да е в синхрон с песента. Ръчната му изработка – с много драперии, пайети, бродерии, отне повече време от обикновенното за направата на един тоалет. Всъщност моделът се направи върху самото тяло на певицата с всички извивки, прегъвания и пр. По принцип това е трудоемък метод, който се използ-

ва във висшата мода. За това и ми е любима тази роля, тъй като я направих с много желание и емоция, а и много добре й седеше, в Атина не скриха възхищението си. Правила съм модели за булки, за приятелки и когато имам възможност да изразя своя концепция за дадения модел, съм много доволна и щастлива. В тях влагам много въображение и след това те ми носят радост и удовлетворение.

- Най-новата Ви колекция е... ?

- Последната колекция е градска мода, тип бутикова, именно с нея се представях на изложението в Париж. В началото ми бе чуждо и леко трудно, но понеже отдавна се занимавам и с трикотаж, доста интересна материя, вкарвам

нови техники - ръчни шампи върху трико. Обикновено шампа се прави върху гладък плат, а импровизацията върху трико придава различен ефект. Много ги харесвам като линия.

- Къде е по-лесно - в България или чужбина?

- Всъщност не е лесно да се пробие в България, поради много причини. Погледът ми сега е насочен навън. Там имат по-висока култура и най-вече отношение към модата, ценят се много ръчната изработка и артистичния подход. Имам бутици за концептуална мода, предлагащи уникални модели, дори на млади дизайнери. Предлагат се шоурумове, обикновено пролет или есен, разпределени по направления, които разширяват възможностите ни да направим контакти с хора, търсещи точно определен тип модели. Това са възможности - да се оцениш, къде си и да имаш възможността да бъдеш забелязан, защото след влизането в модните списъци, идват и поканите, започват да следят работата ти, да се интересуват от новите ти модни колекции, а с това идват и новите възможности.

- Направи ни впечатление, че моделите Ви са истинска цветна симфония? Какво ви вдъхновява?

- Да, много обичам цветовете. Моделите, които създавам са цветни и свежи, това ги прави различни и създава своеобразната им красота. Това, което ме вдъхновява, е най-вече музиката, която постоянно звучи в студиото и ми дава енергия и творчески заряд. Може да ме провокира да творя също природата,

картина, сцена от филм, понякога самите платове са много вдъхновяващи.

- Трудно ли е една жена да бъде и професионалист, и родител?

- Определено е трудно, трябва да се съчетават нещата. За децата си сме длъжни да отделяме любов и внимание. Но като правим от всичко по малко, нещата се случват по-бавно. По-лесно щеше да е с повече хора за работа в ателието, защото тук нещата са доста: нови колекции, клиенти, пиар, сайтове и какво ли още не

- За какво мечтаете?

- Мечтая си хората в България да не са така „свити в черупките си“ и да имат възможността да си позволяват повече неща. През последните години се усеща, че българинът е ограничен до покриване на належащите си нужди, което е срамно дори. В професионален план мечтая за по-сериозно разрастване и изяви извън страната.

- Бихте ли отправили пожелание или препоръка към българските дами по случай празника 8-ми март?

- Да бъдат женствени, да не прикриват женското в себе си, да не прекаляват с мъжките елементи в облеклото, нещо, което унифицирането на мъжко-женско през последните години се опитва да наложи.

От екипа на в. НТА се присъединяваме към пожеланието на дизайнерката и благодарим за отзивчивостта ѝ. Желаете широки хоризонти, по които да звучи симфонията от красота, която създава.

Интервюто взеха:
Ив. Пеев, Д. Абаджиева

Отчуждение от езика или сближаване между езиците чрез чуждите думи в българския език

Темата за отношението „свое – чуждо“ е една от най-устойчивите в българското битие. Откакто има България, все има едно „чуждо“, с което се съизмеряваме, имитираме, усвояваме, привнасяме... противим, не приемаме, отричаме, мразим... славословим, превъзнасяме, възхваляваме... и пр. полярни отношения, но винаги позаслепени и рядко реалисти по отношение на „другото“, неуверени при определянето му като „добро“ или „лошо“. И днес политиците се винят един друг, на кого симпатизират и кой зад граница им дърпа конците, чии интереси обслужват – тези на Русия ли..., на Турция, на САЩ или на Брюксел... все чужденеца гледаме..., чуждите сили са ту добри и приятели, ту врагове и някакъв вид „узурпатори“.

Когато събитията отминат, както ще отминат и днешните, и останат в историята, когато преките свидетели ги няма, можем до видим едни своеобразни „маркери“, които говорят за времената на контакти, взаимоотношения и обмен с Чуждия и при по-внимателно вглеждане в тях можем да разберем, какво е било, и е, отношението ни към иностранныте явления, бит, хора, политика и пр. Тези маркери са чуждите думи в езика ни – одомаишени и неразпознаваеми като чужди или лустросани модни аксесоари, които обозначават „начетеността и високия интелект“ на своя употребител.

Чуждите думи във всеки език са факт,

едни езици се „съпротивляват“ срещу „натрапниците“, други ги приемат „гостоприемно“ и слагат на централно място на словесната си трапеза. Българският език може да бъде припознат и отнесен по-скоро при втория тип, приютявал стотици „чуждословия“ през вековете на своята история. а и в последните 20-на години, особено след присъединяването към ЕС, езикът ни се показва като добър домакин за космополитни интернационални слова, назоваващи новостите в европейския контекст на „прогрес“ и път към светли бъднини. Дали това явление е добро, или не, ние не можем да кажем, но със сигурност прекращването на границата и прекомерната употреба на чуждици е негативен показател за самочувствието и националното самосъзнание на всеки един народ.

Въпросът за мястото на чуждите думи в езика ни и за това, дали го обогатяват или „замърсяват“

ту бива повдиган, ту забравян. Когато местните и световни политически новини не са толкова „шокиращо интересни“ и има време да обърнем взор и в нашата си културна градина, този въпрос идва на дневен ред. Има дълги периоди, в които никой не се сеща за българския език, освен пишещите поредните учебници и тестове за матури и неминуемите скандали, свързани с тези дейности. Още по-малко се говори за нововъведените думи от чужди езици, докато на някой езиковед му домилее за чистотата на езика и повдигне темата за обсъждане. На журналистите, пък, в този момент им се стори интересна, че ще има „дърляне“ и „плюене“ по този и онзи, ще стане „сеир“, и в медийното и обществено пространство се заговоря за чистотата на българския език, за това не сме ли позабравили езика си. Още повече, от една страна, че в последните години неграмотността нараства сред подрастващите, за което говорят статистиките, и от друга – става все по-масово абсолютното непознаване на българския език от малцинствени етноси, чиито представители гледаме в телевизионни репортажи, посветени на държавното безхаберие, от градове като Кърджали, Мадан, Шумен, Пловдив и пр. и в този смисъл темата си иска обсъждане.

Очертаваме този фон, за да се спрем на съвременната употреба на чужди думи в езика ни, част от които все по-настойчиво ни се натрапват в ушите и само след няколко години няма да ги разпознаваме като „небългарски“, както се случва и се е случвало не само в българския, а в много езици. Ефектът от това явление можем ясно да видим в редицата гръцки, турски, по-късно руски, немски, френски, които днес не разпознаваме като чужди. През последните години буквално всеки ден навлизат в употреба английски лексеми, които бързо губят „чуждостта си“ и много трудно намира-

ме българска дума или някакъв синоним, когато това се наложи.

Въпросът за чистота на езика е свързан с процеса на заемане на чужди думи

и има пряко отношение към него. Според някои езиковеди има чужди думи, които обогатяват езика, тъй като те нямат домашен еквивалент, докато други го „замърсяват“, опитват се да заместят съществуващи български думи. Първите се наричат „заемки“, а вторите „чуждици“, т.е. заемките попълват празни места в езика ни, а „чуждиците“ си остават чужди, защото си има българска дума, понякога и тези „наши“ думи се оказват не съвсем такива, а просто са порано заети от чужд език, но това е друга тема, на която няма да се спираме. Така например, думи от чужд произход като физика, философия, математика, граматика, материализъм, социализъм, комунизъм, конституция, демокрация, република, университет, министър, партия, сцена, машина, мода и мн. др., са напълно установени културни заемки в нашия език и никой не си и помисля да се търсят техни български еквиваленти и да бъдат заменени.

Има и редица примери за чуждици, определяни като непотребни, тъй като може да се заменят с български думи, например популярните в близкото минало русизми като: ниво или уroveň (равнище), стриктно (точно), реставрирам (възстановявам), констатирам (установявам), осторожен (предпазлив), немедленно (незабавно), обязательство (задължение), успеваемост (успех в училище), начина (започвайки, като се започне) и мн. др.

Точно разграничение между заемки и чуждици в много случаи е трудно да се направи.

Борбата за чистотата на националния език е борба срещу употребата и проникването на непотребни елементи от чуждоезичен произход, когато тази борба има характер на организирано движение, тя се нарича „пуризъм“.

По време на Възраждането в България се наблюдава сериозен опит от страна на интелигенцията за намаляване на чуждите думи (турцизмите) и използването на български думи или дори измислянето на нови български думи, за да се избегне използването на чуждите. Някои държави имат държавни регулаторни органи, които водят официалната политика за развитието и опазването на чистотата на своя език. Такъв орган е Френската академия, а в Канада, например, има институция, която прилага по-

литиката за контролирано приемане на чужди думи. За разлика от френския, английският не се регулира официално. Политика, подобна на френската и канадската, е заявена и трябва да провежда и Институтът за български език, но в повечето случаи това „остава на книга“, поради липсата на подкрепа от държавните институции, отговорни за това.

Задаваме си следния въпрос: Дали историята прозира от написаните страници

и дали можем да ситуираме времево даден текст, ако нямаме посочен автор, заглавие и година? По наше мнение грамотният и четящ човек, с отношение и познания по езика ни, безпроблемно ще го стори. Дълъг период от време чуждите думи от турски са преобладаващи, а и все още ги има, въпреки опитите на възрожденците и на интелигенцията след Освобождението за „отърсване“ от тях и „прочистване“ на българския език. Така например, за много думи, най-вече свързани с бита, не си даваме сметка, че са от турски, например: *шапка, палто, тенджер, тава, тас, леген, ютия, пазар, кайма, кюфте, бакиши, барут, бушон, безистен, еснаф* и др. В българската кухня и кулинярията редица думи са от турски, като започнем само с разговорното „манджа“ за храна, ястие. Повечето от думите са разговорни наистина, но не спират да се употребяват и никой не се е наемал със задачата да се заменят с български еквиваленти.

Особено тъжна, дори жалка тенденция е, че след промените журналисти от най-масовите медии, особено „жълтите“, се наеха, да не кажем „юрнаха“, да възродят онова, за което техните предшественици положиха труд да изкоренят. А идеята на съвременните „воини на перото“ е, че така ще е по-интересно и най-вече разбираемо за съвременния среден читател, за т.нар. народ. Заваляха с пълна сила: *резили, сеири, мурафети, рушвети, гевезлъци, кьорфишици, далавери*, и пр., герои станаха: *ахмаици, гьонсурати, будали, муфтаджиши, балъци, пичове, ортаици, адаши, дангалаици, бабаици* и др. Връщането назад..., опростяването и откровеното изпростяване води единствено и само до опростачване на същия този народ, дето го глезим (гевезим), като му говорим на „неговия си език“, а той „похапва и смилва“ това, което „умните“ му поднесат и нивото му е такова, каквото му го зададат „грамотните“, ама, къде ти мисъл дотам!

Съвсем естествено, езикът, който има силно влияние в културен аспект върху българския,

по-точно – трябва да говорим за взаимовлияние, е руският. През вековете, най-вече през периода на Българското

възраждане, двата славянски езика са си оказвали силно взаимно влияние. Още старобългарският оставя своя отпечатък върху староруския и по този начин възниква руската редакция на старобългарския език, от която по-късно се развива църковнославянският език. По време на Възраждането първо църковнославянският (но в руски вариант) оказва силно влияние върху българските книжовници, като подготвя почва за последващо руско влияние.

През Възраждането в България се въвежда светско образование, което налага въвеждането на нова научна, политическа и културна терминология. Най-значим източник в този случай се оказва руският език. По този начин в български се установяват думи от следните категории: глаголи, например: *наблюдавам, старая се, уважавам, заявявам, трогвам, преодолявам, преподавам, принадлежа* и т.н.; съществителни, например: *разписка, дописка, сказка, доклад, данни, задача, покупка, обстановка, випуск, хазяин* и т.н.; прилагателни, например: *усърден, сложен, способен, опасен, бивш, необходим, необятен, необозрим, преждевременен* и т.н.; наречия, например: *непременно, даже, вероятно* и т.н.

Процест на навлизане на руски заемки в българския език е протекъл сложно и многостранно,

поради което голяма част от думите са асимилирани според фонетичните особености на българския език (например *усърден, вм. усерден*). Руското влияние върху българския език в областта на лексиката се налага главно по книжовен, а не по устен път, въпреки че има редки случаи на устни заемки (например *хазяин от хозяин*).

В този процес могат да се открият и редица ненужни думи, които си имат съответствия в български, например: *съблюдавам (спазвам), обезателен (задължителен), давление (натиск), острожен (предпазлив)* и т.н.

Чрез руско „посредничество“ в български навлизат множество думи от международната лексика, например: *конституция, революция, плюс, минус, режисьор, музика, варваризъм, полюс, автор, ревизор* и т.н.

В съвременния български език са възприети от руски и редица изрази, като например: *обръщам внимание, имам значение, вземам участие, в състояние съм, в това отношение, с голямо внимание, желателно е, естествено е, в продължение на, действам пред някого, намирам се в трудно положение* и т.н. След 1944 г. от руски отново навлизат редица думи и наименования, свързани с новия политически строй, които на свой

ред биват заменени с нови след 1989 г., най-вече от западните езици. Всъщност, трябва да си дадем сметка, че политиката влияе силно върху процеса на заемането на чужди думи, а медиите спомагат за тяхното официализиране.

Редица думи от западните езици като френски и немски се заемат и навлизат в български по книжовен път, те назовават нови предмети и реалии, които преди това липсват и съответно няма и български думи за тях, битът се променя, променя се и езикът.

Интересен е пътят на думите от френски, тъй като носителите на българския език нямат преки контакти с френски. Много голяма част от френската лексика е навлязла в българския език посредством руски, френският език дълго време е бил и все още е език на международната дипломация. През XIX в. руската аристокрация, дворянството, руските интелектуалци, образовани хора, непременно са учили френски език. Тези думи, които означават конкретна лексика, са преминали през руски в български и тъй като в руския език също езикът е усвояван по книжовен път, по линията на културното общуване, то писменият облик е повлиял върху изговора на френските думи. Например: ние изговаряме Париж [париш], а французите наричат столицата си Пари [пари]; названия на артефакти, на предмети от бита, са преминали през руски в български, заедно със самите предмети, и са запазили у нас звученето такова, каквото е то в руския език.

Ако сравним етимологично френските думи с турските, разликата налага извода,

че френските думи са свързани с един по-висок, по-късен, по-изискан градски бит. Например: с предмети от материалната култура, от практическата дейност, са свързани думи като: *букет, бандерол, батерия, балон, бинокъл, брилянт, бронз, вагон, ванилия, вазелин, етикет, епруветка, изолатор, детайл, пектин, помпа, паспорт, парафин, монокъл, медал, колет, картон, гердан* и др. Съвсем ясно тези думи отразяват един по-късен и развит бит.

Думите от битовата култура, за разлика от турските *одая, сая* и т.н., са свързани с градски бит, напр. *гардероб, гоблен, вестибюл, коридор, драперия, тераса, сутерен, салон, паркет* (всъщност думата назовава ниската част в салона на театър, на опера, под балконите – от там е пренесено названието паркет за вид подова настилка), *лож, ламперия, канapé*.

По отношение на обществения и стопанския живот, названия на сгради, организации, институти, отново са свър-

зани с градския бит, пр. бюро, затова и не трябва да има колебания при ударението – във френски то е на последната сричка (бюрó); булевард, гише, гараж, гара, гарсонiera (от гарсón – момче, младеж, ерген, който няма семейство – от там гарсонiera, подобно на бонбонiera;) кабинет, ермитаж, диспансер, депо, витрина, пансион, купе, коняк, колеж, кантора, думата парламент или президент, които се смятат за френски – сигурното е, че те са заети от френски, но етимологически са латински; суфиксът -ент е латински).

Редица думи, свързани с театъра и имат суфикс -ор и мека съгласна пред него, като актьор, суфльор, дубльор, режисьор; ансамбъл, афиш, антракт, конферанс, шансон.

Много съществителни, свързани с индустрията и производството, както и различни оръдия на труда са заемки от немски език, но до такава степен са част от езика ни, че не ги разпознаваме като чужди думи, например: екер (на немски ек е 'ъгъл'; екери са ъглови-те тераси/балкони, стени на къща) – този начин на строителство е бил възприет от Германия. Думата кран (за вдигане на тежести – заета от руски; има омонимия между кран и чешиа, от холандски през руски); райбер, багер; бормашина, винтил (отвор, от който се изпуска въздух) – от там вентилатор (лат.); шперц, щендер, папка, винтел, ордер, щекер, щепсел, фасунга, шнур, шалтер и др.

Най-динамично през последните години е навлизането на думи от английски,

при това в повечето случаи от американския му вариант, това са предимно лексеми, които са тематично свързани с обществения и културния живот. Някои от по-отдавна заетите в българския са думи като: чек, коктейл, клуб, диспечер, стюардеса, стюард, филм, джаз, интервю, бридж, гангстер и др. В спорта по-голямата част от специфичните названия – не само наименованията на видовете спорт, но и по-тесните термини, са английски, като например: волейбол,

крос, тенис, баскетбол, бокс, гол, хоккей, рефер, нокаут, мач; самата дума спорт; спринт и др.

Една голяма група заемки от английски език са термини и названия, свързани с програмирането, комуникационните технологии и ИТ сектора. Много термини и специализирани думи навлизат и в разговорната реч, поради огромната популярност и масовост на социалните мрежи и използването на интернет от една страна и от друга липсата на български еквиваленти. Редица съществителни са официализирани и са станали част от книжовния език, такива са: компютър, десктоп, скринсейвър, интерфейс, файл, сайт, интернет, фолдър (макар че се ползва и папка), имейл, сървър, софтуер и др. Други обаче, макар да имат български еквиваленти, или поне такива могат да се намерят и въведат в употреба, като: шервам (споделям), пействам, хаквам, лайк и глагола - лайквам (харесвам), тагвам, пост и поствам, селфи и др., навлизат в разговорния език, а чрез специфичната писмена форма в мрежата се превръщат в част от един масов сленг на младите хора, които ги употребяват, без дори да се замислят. Ежедневното използване и общуване в социалните мрежи способства за налагането на този голям брой заемки и чуждици, срещу които по-възрастното поколение негодува, но тяхното наличие е факт и няма връщане назад.

Друга група чужди думи от английски са свързани с политическото говорене и политиката като цяло, налагащи се още повече след присъединяването и членството на България в ЕС и съответно появата на новите реалии, които са част от общото европейско семейство и „общия“ ни език - английският.

Тъжна тенденция е свърхупотребата на чуждици от представители на властта и политици,

които си мислят, че говорейки с англицизми, така „по-засукано“, както казва народът, те изглеждат по-интелигентни и образовани, което в много случаи предизвиква обратния ефект - само се изостря усещането за ниска образова-

ност, в много случаи и откровена глупост, което ни напомня за сатиричната пиеса от 1871 г. - „Криворазбраната цивилизация“ на Добри Войников и разочарованието, че за близо 150 години, някои неща не са се променили у нашата, така нар. интелигенция, днес назовавана като „елит“, която е всичко друго, но не и интелигенция. Много думи като консенсус, дебати, интеграция, толерантност, вот, електорат, суверен, превенция, имунитет, кампания, коректност, баланс, анализ, кохерентност, казуалност, алтернатива, актуалност и мн. др. са с такава учестена употреба, че направо губят съдържанието и смисъла си и пробуждат усещането за думи паразите, които дразнят слуха като: ами, еми, вика, значи, знаеш, такова, таковата, туй, онуй и пр. излишества в езика.

Един от очевидните изводи е, че в голяма си част чуждите думи – заемки и чуждици,

са свързани с бита и много ясно индигират настъпилите промени в социалния живот и икономическия статус на народа. Тоест, ако приложим експеримента - да четем един текст, без да знаем заглавието му, автора и датата на написване, можем да го ситуиране в определено историческо време, чуждиците се явяват маркери на историческите моменти и битие на дадена езикова общност. Те обновяват, обогатяват и развиват езика и на тях трябва да се гледа като на позитиви в разволя на словото, но и много ясно трябва да се държи сметка за това, кое наистина е необходимо и за онова, което изличава нещо оригинално собствено, затова и някаква мисъл за езика и форма на контрол върху явленията в никакъв случай не са излишни. Вторият извод е, че сме премного податливи на заблудата, че като е чуждо непременно звучи „по-така“, някак интелигентно, захласваме се и дори и не разбираме, кога ставаме откровено смешни с употребяването за цяло и нещяло недотам „екзактни“ словеса!

Ивайло Ив. Пеев

Нов технически авангард

Носител на Почетен плакет на СБЖ

Носител на два златни медала на ТУ - София

Редакция

София 1000, ТУ - София,
каб. 4520,

тел. (965) 3791

E-mail: ntared@tu-sofia.bg

Печат

Издателство ТУ - София

Главен редактор

Ивайло Пеев

Редактор

Лидия Недекова

Графичен дизайн

Десислава Абаджиева

Електронно издание

Доц. д-р Калин Димитров

Сътрудник-студенти

Деница Симеонова, Станислав Велчев,
Девина Маноева, Мария Андреева,
Мирослава Данаилова, Светослава
Симеонова

ДИВИДЖИИ, БАБУГЕРИ, СТАНЧИНАРИ, СУРАТИ, ДЖАМАЛАРИ

На 26 януари се провежда 26-тото издание на Международния фестивал на маскарадните игри „Сурва“ 2017 в Европейската столица на маскарадните игри - град Перник, където бе и нашият приятел и сътрудник - фотографът Едуард, който сподели с нас завладяващите си арт фотографии. Международният фестивал на маскарадните игри е сред най-големите изяви на традиционни народни игри и обичаи с маски в Европа и света. Провежда се традиционно всяка година през последните петък, събота и неделя на януари, участват повече от 6 000 души в над 100 маскарадни групи от всички етнографски региони на страната, а тази година броят на участниците постави рекорд - те са над 7 хиляди от 8 различни държави. Това е повече от групите, участващи на ежегодния фестивал в Рио де Жанейро. Обичаят „Сурва“, който е и в основата на празника, вече е в Списъка на световното нематериално културно наследство на ЮНЕСКО.

Кукерите са наричани още дивиджи, чауши, бабугери, станчинари, дервиши, старици, сурати или джамалари, те са българските карнавални фигури - мъже,

предрешиени като зверове или типични персонажи (бабата, дядото, царят, бирникът), винаги с маски на главите. Кукерите танцуват по улиците, за да изплашат лошите сили и да пропъдят студа, а за плодородие и здраве извършват обредно символични действия като оране, сеитба и други.

Обичаят на кукерски игри, пропъждащи злото, е разпространен в Южна и Централна Европа - и в Румъния, Молдова, Сърбия, Гърция, Македония, Словения, Хърватия, България и т.н.. Подобни карнавални маски съществуват в Италия, о. Сардиния. Италианските кукери мамутонес

носят черни маски от дърво, чанове на пояса и кожуси. Много близък ритуал - Виханера, се празнува и в Кантабрия, Испания, а кукерите се наричат зарамакос. Кукери има и в Полша, Унгария, Хърватия, Словакия и Австрия.

Обичаят по нашите земи води началото си от траките, празнуван по време на дните на тракийския бог на веселието Дионисий и посрещането на земеделската нова година, свързана със заораването на нивите. С кукерството се празнува отминаването на зимата и настъпването на лятното плодородие.

НА "СУРВА" 2017 В ПЕРНИК

